

فهرست

۷	سخن ناشر
۱۱	مقدمه مؤلف
۲۵	تاریخ، توسعه و توسعه نیافتگی
۲۵	چکیده
۲۶	در باب اهمیت تاریخ و روش
۲۷	نسبت آرای مهدی بازرگان با آرای مارکس، ابن خلدون و نورث
۳۰	اوصاف اصلی ایرانیان در آغاز قرن بیستم
۳۲	اوصاف فرعی ایرانیان در آغاز قرن بیستم
۳۵	بررسی مقایسه‌ای بنیان‌های روش‌شناختی مورد نیاز برای نگاه به ایران
۵۳	نکات پایانی
۵۴	منابع
۵۵	نهادهای غارتی در اقتصاد ایران
۵۵	مقدمه
۶۰	اهمیت تاریخ
۶۲	نهادهای و تاریخ
۶۵	شرایط نهادی برای رشد اقتصادی
۶۵	تفاوت‌های نهادی و نتایج آن
۶۷	نظریه رفتاری نهادی و مرده‌بار لختی اجتماعی
۶۸	انگیزش و رمزگشایی محیط
۷۱	رفتار انسانی و هزینه‌های مبادلاتی
۷۲	هزینه‌های مبادلاتی و رهبافت نهادگرا و نوکلاسیک
۸۴	عوامل تغییر
۹۳	قسمت دوم

۹۹	مرکز ثقل انقلاب اول
۱۰۴	ضرورت نظریه دولت
۱۰۵	شباهت سازمان‌های اقتصادی و سیاسی
۱۰۸	کلید فهم ناکارآمدی بازار اقتصادی
۱۱۹	انقلاب اقتصادی اول
۱۲۸	اشکال سازمان
۱۳۳	ایدئولوژی، دولت، حقوق مالکیت
۱۳۷	انقلاب اقتصادی اول و دوم
۱۳۸	بخش دوم از کتاب دوم
۱۵۳	نتیجه

نمک زندگی

۱۵۷	چکیده
۱۵۸	مروری کوتاه بر جامعه‌شناسی تاریخی اقتصاد ایران
۱۶۹	عالی‌نسب به‌مثابه یک پدیده استثنایی
۱۸۵	منابع

سوراخ کژدم

۱۸۷	چکیده
۱۸۸	مقدمه: بنیان نظری بحث
۱۹۰	نهادها و وابستگی به مسیر طی شده
۱۹۹	نگاهی به باب اول گلستان سعدی
۲۰۹	قدرت کارشناسی در برابر قدرت سیاسی
۲۲۶	آثار اقتصادی تلون طبع شاه
۲۴۰	ساختار نهادی و الگوی تعامل اقتصاد و سیاست
۲۵۴	سخن پایانی
۲۶۸	منابع

سخن ناشر

یکی از قله‌های معرفت بشری در زمینه توسعه تا امروز به این صورت در اندیشه مکتوب نهادگرایان تاریخی انعکاس یافته است که « رقابت بین کشورها و رقابت میان شرکت‌ها شکل تجسد یافته رقابت بین اندیشه‌هاست » در واکاوی این عبارت حیرت‌انگیز و تمدن‌ساز به روشنی می‌توان دریافت که در هنگامه سرگیجه و سرگستگی نظام‌های تصمیم‌گیری و تخصیص منابع برای تحقق اهداف توسعه بلند مدت این عبارت به سادگی راه نجات و نقطه عزیمت ثمربخش و امید افزا را نشان می‌دهد این راه عبارت است از تلاش برای ارتقاء بنیه دانایی هویت جمعی یافته در یک جامعه در حال توسعه است.

بدون تردید عملیاتی کردن این ایده راهگشا نیازمند طیف متنوعی از نهادهای ساز و تمهید ابزارهای مورد نیاز در عرصه‌هایی است که راه را برای گفت وگوهای سازنده و اعتلا بخش هموار می‌سازد و مسائل حیاتی و سرنوشت‌ساز را تبدیل به مسائل ذهنی نخبگان و عامه مردم می‌کند و از طریق ساز و کارهایی که امکان یکپارچه‌سازی دانش‌های پراکنده را فراهم می‌سازد جامعه توسعه نیافته را در معرض این بلوغ فکری قرار می‌دهد که از یک سو قادر به شناخت بنیان‌های اندیشه‌ای شکل‌دهنده وضع موجود

باشد و از سوی دیگر خطوط کلی اندیشه‌های شکل‌دهنده وضع مطلوب را نیز ترسیم نماید.

انتشارات نهادگرا از آغازین روزهای شکل‌گیری تا هم اکنون تلاش کرده است که برنامهٔ انتخاب و انتشار دستاوردهای تسهیل‌کننده و کمک‌کار این هدف ارزشمند را نصب‌العین خود قرار دهد بدون تردید این تلاش هر اندازه که با حسن نیت و دقت‌های مورد نیاز همراه باشد مانند هر محصول بشری دیگر در معرض نقصان‌ها و کاستی‌های خاص خود قرار خواهد داشت و بنابراین انتشارات نهادگرا خود را نیازمند همراهی‌ها و راهنمایی‌های بی‌دریغ اصحاب خرد و دانایی این سرزمین می‌داند.

در مسیر مورد اشاره بدون تردید دستاوردهای اندیشه‌ای متفکران بزرگ و ممتاز توسعه و به‌ویژه اندیشه‌ورزان نهادگرا در میان ایشان جایگاهی بس بزرگ و ارزنده دارد و بخش بزرگی از آنچه که تا همین امروز با عنایت و یاری خداوند متعال انجام داده‌ایم در همین راستا قرار داشته‌است و امیدواریم که در آینده نیز همچنان این چنین باشد.

بلوغ اندیشه‌ای هویت جمعی یافته بیش از هر چیز تابعی از برخورد انتقادی و اعتلابخش حتی در مورد متفکران بزرگ و تاریخ‌ساز جهان می‌باشد و اگر بپذیریم که در میان متفکران تأثیرگذار در اندیشه توسعه داگلاس نورث اقتصاد شناس فقید و بزرگ نهادگرا جایگاهی رفیع و استثنایی دارد این برخورد انتقادی و اعتلابخش باید حتی شامل حال اندیشه‌های این دانشمند بزرگ برنده جایزه نوبل هم باشد.

سؤال راهبردی و تعیین‌کننده‌ای که به این ترتیب موضوعیت پیدا می‌کند آن است که چه کسی در کشورمان شایستگی روشن کردن چنین چراغ پرموهبت و سرنوشت‌سازی را می‌تواند داشته باشد؟ مروری بر آثار اندیشه‌ورزان فعال در زمینه مباحث نظری توسعه در کشورمان طی چند

دهه اخیر نشان می‌دهد که در میان چنین شایستگی‌های استاد ارجمند جناب آقای علی رضاقلی (والا) جایگاهی ویژه و از جهاتی منحصر به فرد دارند. جناب استاد علی رضاقلی به واسطه آنکه در سطوح عالی آکادمیک در حیطه‌های اقتصاد و جامعه‌شناسی تلاش‌های خود را آغاز کرده و با عمق بخشی به دانش خود در زمینه‌هایی همچون روش‌شناسی و فلسفه علوم انسانی و اجتماعی، تاریخ جهان و جامعه‌شناسی تاریخی ایران و بالاخره ادبیات فاخر انتشار یافته به زبان فارسی ترکیبی بدیع و بسیار راهگشا از اندیشه‌های معطوف به شناخت ایران فراهم کرده‌اند یکی از کسانی به شمار می‌روند که در این زمینه می‌توانند نقشی مؤثر ایفا نمایند و استقبال کم‌نظیری که از آثار قبلی ایشان به ویژه دو کتاب جامعه‌شناسی خودکامگی و جامعه‌شناسی نخبه‌کشی از سوی جامعه‌ی اندیشه‌ای کشور صورت گرفت گواهی بر این ماجراست.

کتاب حاضر تلاشی در راستای همه نکاتی است که در این چکیده به‌گونه‌ای درباره ضرورت و اهمیت آنها سخن به میان آمد و برای فراهم شدن آن به‌ویژه باید از جناب آقای رسول رئیس جعفری بابت زحمات ارزشمند و بی‌دریغ ایشان در کنار تلاش‌های همه‌جانبه و اقدامات همراه با صبوری، استقامت، دلسوزی و دقت نظرهای ویژه سرکار خانم مهسا کریمی سپاسگزاری کنیم. انتشارات نهادگرا امیدوار است که توفیق استمرار این راه را با کمک و راهنمایی‌های جناب آقای رضاقلی و سایر اندیشه‌ورزان دلسوز و توسعه‌خواه کشور با لطف و عنایت حضرت باری داشته باشد.